УДК 371.14

Марина Кривоніс

СЕРТИФІКАЦІЯ ВЧИТЕЛІВ США ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

У 80-ті роки XX ст. у США почалася реформа освіти, необхідність якої виникла внаслідок глибоких змін усіх сфер життя суспільства. Науково-технічний прогрес, розвиток інформаційних і цілого ряду інших високих технологій пред'являють підвищені вимоги до людей, що живуть на рубежі століть. Освіта стає саме тим стратегічним напрямом американської державної політики, який знаходиться під пильною увагою вчених, практиків і громадськості. Нові завдання, що постають перед американською системою освіти, – підняти на якісно новий рівень підготовку молодих людей до ефективної, продуктивної та інтелектуальної діяльності – можна розв'язати лише за допомогою об'єднання педагогів, здатних реалізувати національні цілі. Починається процес формування вчителя нової формації, який досягається шляхом регулювання процесу професіоналізації викладання. У таких умовах механізмом підвищення якості кадрового потенціалу системи освіти стає ефективна та науково обґрунтована атестація та сертифікація вчителів [1, с. 311].

Дослідження різних аспектів атестації педагогічних кадрів у системі освіти висвітлювалися в роботах російських учених Ю. Алфьорова, Л. Гребьонкіної, Н. Зотової, І. Курдюмової, Л. Курнешової, В. Лазарева, Л. Логінової, З. Малькової, С. Молчанова, Н. Емануїлової та ін. Також великої уваги питанням атестації педагогічних кадрів і проблемам реформування системи освіти у США приділяли зарубіжні вчені Дж. Келлі (J. Kelly), М. Хантер (M. Hunter), Д. Шиммель (D. Schimmel), Б. Шимберг (B. Shimberg), М. Льюіс (M. Lewis), Л. Фішер (L. Fischer), Л. Шепард (L. Shepard), К. Гредді (C. Graddy), Дж. Міллман (J. Millman), Л. Раднер (L. Rudner), Д. Лорті (D. Lortie), Д. Кларк (D. Clark) та ін.

Метою статті є розглянути сучасні підходи до атестації вчителів і виокремити сертифікацію вчителів США як засіб удосконалення якості професійного викладання.

До середини XX ст. американські критики (як із числа викладачів, так і з числа просто освічених людей) стали різко засуджувати недостатність шкільної освіти, націленої більшою мірою на те, щоб допомогти молодим американцям "пристосуватися до життя". Так, у 1983 р. гостра занепокоєність громадськості з приводу стану американської освіти різко підсилилась

© Марина Кривоніс, 2012

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

оприлюдненням федеральної доповіді під назвою "Нація в небезпеці" ("A Nation at Risk"), викликавши в результаті хвилю освітніх реформ. На жаль, реформи не передбачали перегляду професійного рівня шкільного вчителя та шляхів його підвищення. Але згодом освітнє співтовариство дійшло розуміння, якщо США має на меті підтримувати освіту в країні на світовому рівні, передусім необхідно прямувати до світового рівня викладацького складу шкіл. Проте значна кількість учителів, що працюючих у школах, залишалися непоміченими та позбавленими будь-яких професійних винагород. Як наслідок, більшість учителів-практиків залишали школи [3, с. 11].

Інерція колишніх видів освіти США – асиміляції, адаптації до життя, рівного доступу до освітнього простору – була досить значною, але освітнє співтовариство помітило й нову найважливішу проблему – відставання у вивченні академічних дисциплін. Виявляється, що тоді школа вчила бути американцями, навчала демократії, розвивала дітей, але не надавала ґрунтовних знань.

Спроби покращити якість освіти робилися не раз, але рішучих успіхів досягти не вдавалося. Надмірне прагнення американців до отриманням знань не заохочувалося, школу розглядали, насамперед, як постачальника освітніх послуг, які необхідні лише для гарантованого працевлаштування. Крім цього, рівень учителів виявився дуже низьким, оскільки професія вчителя не користувалася престижем. В результаті, самі вчителі виявилися досить слабо освіченими фахівцями, які не могли надати більш якісну освіту з академічних дисциплін. Надмірна бюрократизація шкільного життя та занадто детальна звітність на всіх етапах педагогічного процесу також перешкоджали роботі американських учителів, не залишаючи належної уваги академічним дисциплінам [3, с. 26].

Отже, вкрай необхідно було вдаватися до реформування шкільної освіти й адміністрування системи професійної сертифікації вчителів. На шляху до цього у 1987 р. було створено *Національну раду професійних педагогічних стандартів (НРППС)* (The National Board for Professional Teaching Standards – NBPTS) – незалежну, неурядову організацію, яку очолювали Рада директорів, більшість із яких були шкільними вчителями, власне виконавчі органи, а також академічні та корпоративні лідери. Головною метою створення *НРППС* була розробка й адміністрування системи передової професійної сертифікації вчителів молодшої, початкової та середньої школи [2].

Здебільшого *НРППС* була націлена у своїй діяльності на виявлення американських учителів, які ефективно підвищують успішність учнів і демонструють високий рівень знань, умінь і навичок, закладених у п'яти основних положеннях стандарту [6]: 1. Головна мета вчителя – надання

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

знань, посильних *кожному* учню. 2. Подання вчителем знань зі свого предмета обов'язково повинно відбуватись у тісному зв'язку з іншими дисциплінами, а отримані знання – застосовуватися на практиці у реальному житті. 3. Вчителі відповідальні за створення такого навчального середовища, яке б було найбільш сприятливим для досягнення цілей навчання й отримання найвищих навчальних результатів учнями. 4. Прагнучи професійної досконалості, навіть досвідчені вчителі повинні критично оцінювати свою викладацьку діяльність, намагатися поглибити свої знання, шукати під час викладання нові педагогічні відкриття, ідеї та теорії. 5. Кожному вчителю необхідно сприяти підвищенню ефективності роботи школи, працюючи з фахівцями інших навчальних закладів та розробляючи навчальні програми та програми розвитку педагогічних кадрів.

Впровадження системи оцінювання професійного рівня вчителів спиралося на досить міцну базу досліджень у галузі освіти та широку підтримку серед встановлених США освітніх організацій. Першою й головною метою *НРППС* було "виявити знання, навички та схильності, які характеризують найефективніше навчання, та конвертувати ці характеристики у визначені стандарти, на основі яких і будуть складатися цілі *НРППС*" [2].

Діяльність *НРППС* тісно пов'язана з *Національною радою з питань сертифікації (НРПС)* США, яка має триєдину мету відносно професійного розвитку американських учителів і вдосконалення шкільної системи викладання: розробка стандартів досвідченого вчителя; забезпечення вільного доступу до національної системи сертифікації вчителів, які відповідають вимогам даних стандартів; підтримка передового досвіду в галузі викладання й управління системою освіти [2].

Згідно з вимогами зацікавлені в отриманні сертифікату вчителі мають подати письмову заяву до *НРПС*. На момент подання заяви вчитель повинен мати щонайменше бакалаврський ступінь і стаж викладацької діяльності не менше 3 років. Прийняті заявники отримують відповідні бали за п'ятьма критеріями оцінювання професійного рівня вчителя, які визначені у стандартах *НРПС* [5, с. 122]: портфоліо професійних досягнень учителя, яке включає в себе дані про викладацькі досягнення, його участь в освітньому співтоваристві, зразки учнівських робіт, а також власні професійні наробки; психолого-педагогічне спостереження за роботою вчителя в класі; проведення структурованого інтерв'ю, частково заснованого на результатах пред'явленого портфоліо; перегляд відеофрагмента з відстеженням та оцінкою елемента уроку, пропозиції вчителя щодо більш ефективних стратегій навчання; виконання тестів із педагогіки й оцінка якості знань із дисципліни, яку викладає вчитель.

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

Разом із цим вчителі повинні продемонструвати свої професійні навички, виконуючи впродовж одного дня практичний блок завдань в регіональному центрі професійного оцінювання. Процес сертифікації вчителів, включаючи всі етапи оцінювання їх професійного рівня, триває один навчальний рік [5, с. 123].

Кандидатами на отримання сертифікатів НРПС можуть стати вчителі, директори шкіл, ректори університетів, керівники, професори та директори педагогічних коледжів. Отриманий сертифікат дійсний впродовж 10 років [2].

На сьогодні вчителі США можуть отримати сертифікати *НРПС* таких рівнів підготовки та дисциплін [5, с. 119]: раннє дитинство (3 – 8 років), середнє дитинство (7 – 12 років) та ранній підлітковий вік (11 – 15 років) – вчитель загальної підготовки; середнє дитинство (7 – 12 років), ранній підлітковий вік (11 – 15 років), підлітковий та юнацький вік (14 – 18^{+} років) – вчитель англійської мови, математики, соціальних наук/історії; раннє та середнє дитинство (3 – 12 років), ранній підлітковий вік – дорослі (11 – 18^{+} років) – вчитель іноземної мови, мистецтва, музики, фізичної культури, керівник-консультант; рання юність, юність (11 – 18^{+} років) – вчитель професійної освіти.

Проте сертифікати *НРПС* доповнюють, але не замінюють державні форми атестації педагогічних працівників. Державна система атестації вчителів встановлює обов'язкові мінімальні стандарти для вчителів-початківців; у той час як *НРПС* створюються для добровільного залучення досвідчених учителів задля підвищення їх професійного рівня. Більше того, отримані сертифікати *НРПС* надають привілеї як учителям, так і шкільним округам і педагогічним навчальним закладам, у яких викладають сертифіковані фахівці. У процесі отримання сертифікату вчителі мають можливість спілкуватися з колегами з різних навчальних закладів, при цьому вдосконалюючи свої навички викладання та професійний рівень.

Задля підвищення кваліфікації вчителів, удосконалення навчального процесу учнів разом із *НРПС* у США також працюють дві національні організації: Національна рада з акредитації педагогічної освіти (the National Council for Accreditation of Teacher Education) та міжштатний Консорціум підтримки й оцінювання молодих учителів (the Interstate New Teacher Assessment and Support Consortium), Рада директорів державних шкіл (Council of Chief State School Officers), дві профспілки вчителів: Національна асоціація Освіти (the National Education Association) та Американська федерація вчителів (the American Federation of Teachers), а також інші федеральні організації [5, с. 119-120].

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

Сьогодні кількість американських учителів, які щорічно звертаються до *НРПС*, зростає. Так, сертифікати отримали 97000 учителів, зокрема у штаті Колорадо 288 кандидатів знаходяться у процесі атестації Національною радою професійних педагогічних стандартів, 93 кандидати вже отримали сертифікати, 7 – подовжили термін чинності сертифіката. Наряду з цим Департамент освіти США надає можливості вчителям, які бажають отримати сертифікат *НРПС*, подавати заявки на одну зі 100 федеральних стипендій у розмірі 1250 доларів [4]. До того ж, штат Колорадо залишає за собою право на відповідне повторне розподілення державної стипендії, яку не здобули кандидати попереднього відбору.

Головною перевагою отримання сертифікатів *НРПС* є те, що за їх наявності в деяких шкільних округах вчителі мають право на підвищення заробітної плати, водночас інші освітні райони приймають сертифікованих викладачів на посади вчителів-менторів (teacher-mentors) або на керівні посади (teacher-leaders).

Останні дослідження Національного центру статистики освіти (National Center for Education Statistics) свідчать, що більше половини (55%) усіх американських учителів, які отримали сертифікати *НРПС*, працевлаштовані у передових школах США. Аналізуючи доповідь Національної науково-дослідної ради, також можна стверджувати, що студенти, які навчалися у вчителів, сертифікованих радою *НРПС***,** показують більш високі результати під час складання відбіркового тесту з майбутньої спеціальності (achievement test), на відміну від інших учнів.

Таким чином, одним із головних пріоритетів освітніх реформ у США є педагогічна компетентність педагогів. Більшість урядовців США усвідомлюють, що сучасні педагоги складають важливу групу інтелігенції, здатну істотно впливати не лише на соціалізацію учнів (мікрорівень), а й на розвиток спільноти загалом (макрорівень) [3, с. 8]. Пріоритетними напрямами професійної компетентності педагогів у США є підготовка вчителів до освітньої реформи; консолідація організаційних структур у сфері підвищення кваліфікації та реалізації національних систем післядипломної освіти; підвищення якості фахового вдосконалення та підготовки вчителів.

Зробивши аналіз наукової, педагогічної літератури, можна дійти висновку, що атестація та сертифікація вчителів, спрямована на приведення системи освіти у відповідність із побажаннями суспільства, є одним зі способів досягнення цілей підготовки покоління людей постіндустріального століття. Основні проблеми атестації та шляхи їх

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

вирішення у США вимагають свого аналізу й дослідження. Надалі вважаємо за необхідне осмислення правового досвіду атестаційної практики однієї з найбільш передових країн світу з подальшим використанням позитивних моментів в українській дійсності.

1. *Шандрук С. І.* Проблема якості професійної підготовки вчителів у США (порівняльний аспект) / *С. І. Шандрук* // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). — 2012. — № 1. — С. 311—316.
2. Eligibility & Policies. – National Board for Professional Teaching Standards. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.nbpts.org/userfiles/file/NBPTS_2012%20Guide_021712.pdf
3. *Graham P. A.* Schooling America: How the Public Schools Meet the Nation's Changing Needs / *P. A. Graham*. — New York : Oxford University Press, Inc., 2005. — 273 p.
4. One hundred scholarships available for teachers seeking National Board certification. — The Colorado Department of Education, 11.04.2012. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.cde.state.co.us/Communications/Releases/20120412nbct.html
5. *Stecher B. M.* Using Alternative Assessments in Vocational Education / *B. M. Stecher, M. Rahn, A. Ruby, M. Alt, A. Robyn, B. Ward*. — RAND, 1997. — 193 p.
6. The Five Core Propositions. – National Board for Professional Teaching Standards. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.nbpts.org/the_standards/the_five_core_propositio

Стаття надійшла до редакції 30.08.2012

М. Кривонос

Сертификация учителей США как средство совершенствования качества профессионального образования

В статье анализируется американская образовательная реформа и роль аттестации учителей в совершенствовании преподавания в школах. Рассматриваются и исследуются альтернативные методы оценки, относящиеся к аттестации педагогических кадров, лицензированию учителей, системы занятости учителей, а также оценка продвижения учителей и национальной сертификации в США.

Ключевые слова: совершенствование качества преподавания, последипломное обучение, сертификация учителей, образовательное пространство, Национальный совет профессиональных педагогических стандартов.

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

M. Kryvonis

Certification of the USA Teachers as the Means of Professional Education Quality Improving

The article analyses American educational reform and role of teachers' certification in the education improving at schools. The author considers alternative assessment methods relating to the teachers' certification and licensing, system of their employment and evaluation as well as promotion and national certification of teachers in the USA.

Key words: education quality improving, postgraduate training, certification of teachers, educational field, National Board for Professional Teaching Standards.

Рецензент – кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник Н. М. Авшенюк

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua